

Редакційна колегія:

Андрушкевич Ф., доктор педагогічних наук, професор (Польща);
Берегова Г.Д., доктор філософських наук, професор (Україна);
Герасимова Е.М., доктор філософських наук, професор (Україна);
Муляр В.І., доктор філософських наук, професор (Україна);
Розова Т.В., доктор філософських наук, професор (Україна);
Бак М., доктор філософських наук (Польща);
Влох С., доктор педагогічних наук (Польща);
Лень Т.В., кандидат філософських наук, доцент (Україна);
Герасименко М.В., кандидат філософських наук, ст.викладач (Україна);
Черемісін О.В., кандидат історичних наук, доцент (Україна);
Рупташ Н.В., старший викладач (Україна).

Збірник статей, тез і доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції «Філософські обрії сьогодення» / за заг. ред. Берегової Г.Д., Рупташ Н.В. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2017. – 359 с.

У збірнику вміщено статті та тези доповідей учасників V Міжнародної науково-практичної конференції «Філософські обрії сьогодення».

У матеріалах авторів акцентовано увагу на філософському осмисленні сучасного соціо-культурного простору, проблемах пізнання й освіти у вимірах філософського аналізу, філософській рефлексії особистості та інших актуальних філософських проблемах сучасності.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими дослідженнями.

За виклад, зміст, достовірність і грамотність опублікованих матеріалів відповідають автори.

Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»,
2017 р.

ЗМІСТ	
Бак М. ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI JEDNOSTKI W OTOCZENIU MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH	7
Берегова Г.Д. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ДИСКУС ЗМІСТОВОГО НАПОВНЕННЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ У ВИЩІЙ АГАРАНІЙ ШКОЛІ	14
Березіна В.В. КОМПЛЕКСНА ПРИРОДА ФЕНОМЕНУ «ДУША-ТІЛО». ЗАВДАННЯ ПСИХОСОМАТИКИ	21
Благініна С.В. ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	25
Бова А.А. ПРОТЕСТНІ НАСТРОЇ ТА УЧАСТЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В ЄВРОМАЙДАНІ: СПРОБА СОЦІОСТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ	29
Бокшань Г. І. КОСМОГОНІЯ У РОМАНІ «НЕПРО́СТІ» ТАРАСА ПРОХАСЬКА	42
Боліла С.Ю. ІНФОРМАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ДЛЯ МЕНЕДЖЕРА ЯК СКЛАДОВА САМООСВІТИ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ	45
Волошина В.М. ЕКОЛОГІЧНІ КАТАСТРОФИ ЯК ІНДИКАТОР КРИЗИ ДУХОВНОСТІ	49
Ганаба С.О. ПОТЕНЦІАЛ ОСВІТИ У РОЗВИТКУ ДУХОВНО-ЕМОЦІЙНОЇ КОМПОНЕНТИ СУЧАСНОСТІ	61
Герасименко М.В. ОНТОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ ІДЕЙ В ОСМИСЛЕННІ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ	63
Горбань О.В. ФЕНОМЕН ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ	71
Горбенко К.П. ЧИ МОЖЛИВЕ ІСНУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІВ?	75
Горбова Н.А., Лисенко Д.М. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ СОКРАТА В СУЧАСНИХ ОСВІТЯНСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЯХ	79
Горбова Н.А., Шрамко Є.О. МОБІЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	81
Гречишкіна Т.А. ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ МІСЦЯ ЯКІСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	85
Дашевська Л.М. THE ISSUE OF TEACHING INTERCULTURAL COMMUNICATION	88
Додонов Р.О. ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ	95
Смельяненко Г. Д. ЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ ІДЕЙ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІСТІВ У СУСПІЛЬСТВІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	98
Смельяненко Г. Д. ЕКЗИСТЕНЦІАЛІСТСЬКА МОДЕРНІЗАЦІЯ РОЗУМУ В ТЕОЛОГІЇ ХХ-ХХІ СТ.	104

Зінченко В.В. ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ПЕРЕДУМОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ СУСПІЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	107
Качмар Н.В. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ СТИМУЛЮВАННЯ ТА МОТИВАЦІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ ПРАВОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	113
Кізь В.О., Кізь Л.В. СМАРТ-ОСВІТА ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	118
Киселевич І. В. ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ТЕРМІНА ТА ЙОГО ОЗНАКИ	121
Книш І.В., Кочубей Н.В. АПГРЕЙД КІБЕРНЕТИКИ: КЛАСИКА, НЕКЛАСИКА, ПОСТНЕКЛАСИКА	124
Колотило М.О. СУЧАСНА МІЖНАРОДНА ОСВІТА В УМОВАХ «НЕОЛІБЕРАЛЬНОГО ПОВОРОТУ»	129
Корсак К.В., Корсак Ю.К. ГЛОБАЛЬНО-КОГНІТИВНІ ПРОЦЕСИ У МОВАХ ТА КУЛЬТУРІ ЗА УЧАСТЮ УКРАЇНЦІВ: МИНУЛЕ І МАЙБУТНЄ	132
Костючков С.К. СВОБОДА ЛЮДИНИ ЯК БУТТЯ ГІДНОСТІ: БІОФІЛОСОФСЬКИЙ КОНТЕКСТ	136
Кубко В. П. СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ЦІННОСТЕЙ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ	140
Кучер А.В. ТРЕНІНГ ЯК ФОРМА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	144
Лебідь О. М., Лебедева Н. А. ДІАЛЕКТИЧНИЙ ЗВ'ЯЗОК САКРАЛЬНОГО, ПРИРОДИ, КУЛЬТУРИ ТА ЕТНОСУ	148
Лень Т.В. РОЛЬ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	161
Литвинчук О. В. ФЕНОМЕН УКРАЇНСТВА	163
Лишевська В.М. ФІЛОСОФІЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	166
Лишевська В.М., Смірнова І.М. ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ	173
Ляшенко Л.М. АНГЛІЙСЬКА І НАЦІОНАЛЬНІ МОВИ У МИНУЛОМУ Ц У ХХІ СТОЛІТТІ	176
Maksimenko E. V. HERMENEUTICS OF THE SUBJECT. THE PROCESS OF SELF-KNOWLEDGE	180
Makukhina S. V. TRADITIONAL AND MODERN FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODS	184
Мартич Р. В. ІДЕЇ «ЖИВОГО» В КОНТЕКСТІ РЕЛІГІЙНОЇ СВІДОМОСТІ	191
Мельник А.С. ВИМІРИ КОНЦЕПТУ «СОЛОДКОСТІ ЖИТТЯ» У ФІЛОСОФІЇ ЕПІКУРА ТА ФРАНЧЕСКА ПЕТРАРКИ	194

Many institutions goes to a new level the use of multimedia capabilities for sending and receiving information. The use of computers and other devices determines the success of the whole educational process. Multimedia textbooks and teaching materials are available in digital format. The Internet opens up opportunities to communicate with native speakers virtually anywhere in the world. This was almost impossible even 10-15 years ago. Most teachers today are actively developing these technologies, because it concerns the issue of professionalism and career development.

Conclusions. The main objective of this study comes from: one hand, the social changes, and the new typology of students in the high-schools and on the other hand, the importance that communication and the foreign languages have in our everyday life, as well as the importance that ICT and Internet have nowadays. For these reasons, it is fully justified to implement new projects and programmes in the classrooms. As a conclusion we may say that the effectiveness of the different methods remains to be thoroughly evaluated; but each has its reported success, and some have come to be widely practiced.

Literature

1. Curran C. A. *Counseling-learning in second language* / C. A. Curran. – East Dubuque, IL: Counseling-Learning Publications, 1976.
2. Gattegno C. *Teaching Foreign Languages in Schools: The Silent Way* / C. Gattegno. – New York: Educational Solutions, 1972.
3. Krashen S. D. *Principles and Practice in Second Language Acquisition* /
4. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching* / J. C. Richards, T. S. Rodgers [Electronic resource] / J. C. Richards, T. S. Rodgers. – Cambridge UK: Cambridge University Press, 2001. – Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Language_education - cite_ref-Diller_1-2
5. Terrel T. D. *The natural approach to language teaching: an update* / T. D. Terrel // *Modern Language Journal*. – 1982. – № 66. – P. 121–132

Мартич Р. В.

*кандидат філософських наук, доцент кафедри
філософії Київського університету імені Бориса Грінченка
м.Київ, Україна*

ІДЕЇ «ЖИВОГО» В КОНТЕКСТІ РЕЛІГІЙНОЇ СВІДОМОСТІ

На початку ХХІ ст. наука, як ніколи раніше, глибоко втручається в природу речей, у людську природу. Новітні комп'ютерні і біологічні технології стали основою творення людиною штучних біологічних систем, штучного світу людської життєдіяльності. Водночас глобальні проблеми сучасності визначають проблематичність самого подальшого існування людського роду. Філософського осмислення в цих умовах потребує не лише феномен життя, а й

смерті. Принаймні потрібні відповіді про міру дозволеного втручання людини, науки, технології у світ природи і культури, у свою власну природу.

Сьогодні в теологічному дискурсі все більше відстежується зміщення акцентів у проблемі осягнення живого: від онтологічного та гносеологічного до аксіологічного та етичного. Християнство орієнтоване на особистісне спасіння, тобто спасіння людської душі та вічне перебування її у раю. А щоб досягти цього, людина повинна дотримуватись певних правил та настанов, що становлять суть християнської етики. До питань есхатологічного світобачення постійно зверталися отці та вчителі церкви. Приміром, на думку Василя Великого, друге пришествя Христа не буде «місцевим чи плотським», а матиме духовний характер. Григорій Нісський зауважує, що на другому пришестві Ісус Христос здійснить воскресіння мертвих, відновить зв'язок душі з тілом, який був утрачений при смерті. Він не ставить під сумнів саму можливість воскресіння мертвих: «Як світлу протиставляється пільма, життю – смерть, так силі – неміч, але Христос – Божа сила і Божа Премудрість, а силі, звісно, невластива неміч» [1, с.354-365]. Григорій Нісський вважав, що теперішній світ зруйнується і відбудуться зміни на краще, відбудеться оновлення нового світу – «зміна неба, перетворення землі, звільнення стихій та оновлення цілого світу» [1, с. 255] Григорій Нісський воскресіння розуміє не як повернення до вихідного стану, а як людську повноту, в якій людство воскресне як досконалий «вид». У цьому контексті А. Кураєв зазначає, що «воскресіння можна розуміти подвійно: перше, як ми «воскресаємо» від земних речей, в душі, за власним нашим рішенням та вірою; в ньому ми вбачаємо небесні речі і прагнемо до майбутніх речей; друге – це всезагальне воскресіння, яке буде мати місце в плоті» [2]. Отже, існує два види воскресіння: перше – внутрішнє, особистісне відродження в душі та у вірі ще за життя; друге – загальнолюдське воскресіння, яке стосується і тіла. Таким чином, есхатологія актуалізує вибудову нових проектів збереження життя, уможлиблює подолання проблеми кінечності людського життя.

Велику роль у формуванні та осмисленні цінностей життя відіграє евристика страху. Щоб дізнатись, що людина цінує, треба звертатись у першу чергу не до бажань та вподобань, а до страхів. Принципи «евристики страху» та «переваги негативних прогнозів над позитивними» Г. Йонаса спрямовані на визначення потенціальних можливостей, які загрожують майбутньому, щоб можна було здійснювати етично відповідальну перед майбутнім діяльність. Безперечно, есхатологічна свідомість як свідомість невідворотності катастрофи індивідуального та вселюдського масштабу має не лише деструктивний, а й завдяки властивим їй когнітивній та евристичній функціям конструктивний потенціал, який виявляє себе у продукуванні нових ідей, що покликані посилити відповідальність людини, яка маніфестується як відповідальність за життя та перед життям в цілому.

Загалом слово «відповідальність» має два тісно пов'язані одне з одним інтерпретативних зрізи: з одного боку, це відповідальність «за» щось чи когось, з іншого – відповідальність «перед» кимось. У першому значенні відповідальність не виходить за межі «Я», її конструктом є совість. У другому – мається на увазі зміст поняття в контексті «Я – Ми», коли відповідальність

людини розгортається в контексті відповідальності перед іншими людьми, суспільством загалом, усім суцям. Таким чином, сучасні православні богослови поєднують християнську антропологію, есхатологію, сотеріологію та космологію у єдине вчення з проекцією на обґрунтування східнохристиянських традицій осмислення живого.

Усі християнські принципи збереження життя присутні в концепції А. Швейцера «благоговіння перед життям»[3], в якій мислитель тлумачив етику як безмежну відповідальність за все живе. У його концепції немає поділу на вище і нижче, цінніше і менш цінне. Згідно з глибоко гуманним підходом ученого, будь-який вияв буття, кожну форму життя оголошено священними. Спираючись на фундаментальну християнську заповідь «Не убий!», А. Швейцер поширює її дію не лише на людські взаємини, а й за їхні межі. До сфери моральних стосунків включено рослини, тварин, усі вияви життя в універсумі. Для етики благоговіння характерне усвідомлення самого факту життя як фундаментальної цінності. Благоговіння перед життям розглядають як центральний принцип, що має стати основою етичного відновлення людства, умовою виникнення універсальної етики. В контексті такої етики розуміння феномена життя набуває нової перспективи. Адже до сфери морального введено не лише взаємини між людьми, а й ставлення до рослин, тварин, довілля, своєї чуттєвості, тілесності, духовності. Етика благоговіння перед життям – це етика відповідальності, яка кваліфікує добро як те, що служить виключно збереженню життя взагалі і життя окремої людини зокрема. Етично-релігійна парадигма свідомості, яка поширює поняття моральності на інші форми буття, демонструє, яким чином питання екологічної етики переростають у філософсько-світоглядні, де принцип цінності життя розглядається як фундамент нового, біоетичного світогляду.

Основне питання, яке постає з усім драматизмом, полягає у тому, чи існуватиме людство надалі, чи у майбутньому триватиме життя на Землі. Небувалої актуальності набуває теза про те, людство покликане існувати. Як зазначав В.Кремь: «За нашим переконанням, своє покликання стати «домом буття» (М. Бубер) для соціально, етнічно, конфесійно різних регіонів Україна може здійснити тільки в тому разі, якщо через свою багату культуру стане центром духовного тяжіння для всіх «Я»-особистостей. Насамперед духовного, а вже потім економічного, політичного тощо» [4].

Сьогодні звернення до ідей мислителів східної патристики особливо важливе для українського суспільства, яке вражене духовною кризою, коли проект життя «мати» домінує над життєвою установкою «бути». Підтримуємо думку О. Кендюхова, що основними чинниками духовної корозії є «1) перманентний нігілізм як психологічна основа трансформації суспільної свідомості; 2) постійна маніпуляція людською свідомістю як норма суспільного життя; 3) філософія маркетингу як творець цінностей суспільства споживання» [5]. Власне, у працях отців церкви Максима Сповідника, Василя Великого, Григорія Нісського та ін. ненаситна жага матеріальних благ і чуттєвих фізичних задовольень, жага грошей, марнославство, заздрість, брехня, лицемірство ототожнюються із впливом сил зла.

Особливістю дискусій богословів є їхнє постійне прагнення відшукати аргументи на користь своєї позиції у спадщині отців церкви, зокрема у доктринах східної патристики. Та попри задекларовану «вірність святоотцівським традиціям», сучасні теологи змушені не тільки шукати аргументи, але й модернізувати релігійне вчення у питанні виникнення живого, оскільки еволюційна теорія завдала сильний удар ортодоксальним поглядам. Вище духовенство визнало необхідність змін, спрямованих на осучаснення ідеології і тактики релігії. Свою позицію богослови аргументують твердженням, що догмати містять у собі деяку незмінну сутність, яка, однак, на різних ступенях історії виражається в різних формах.

Глибока повага до живого необхідна, аби зупинити тих, хто поставив його під загрозу знищення. Будь-яка форма життя від самого моменту своєї появи залежить від навколишнього середовища і від оточення. Життя зароджується, розвивається і перебігає саме в спільності усіх своїх форм. Ця ідея біоцентризму в умовах культури постмодерну та постнекласичної науки актуалізує етичні сторони науково-технічного прогресу: людина, як і тварина, може виявитись незахищеною перед генними технологіями клонування, біоімплантації, трансплантації органів і тканин. Християнська етика створює перспективу «управління» суспільною думкою і долання невваженого підходу до майбутнього, адже суспільство, для якого науково-технічний прогрес стає самоціллю, позбувається «людських вимірів» і може зазнати катастрофи.

Таким чином, у сучасній релігійній свідомості формується нова ціннісна парадигма життя, що бере свій початок від загальнолюдських цінностей, які репрезентували представники східної патристики. Тому сучасні богослови, поєднуючи релігійні та наукові досягнення в царині осмислення живого, все ж залишаються на позиціях отців східної церкви, які особливу увагу звертали на духовно-етичні регулятиви поведінки людини задля подальших перспектив коеволюції природи і людини.

Література

1. Нисский Григорий. Против учения о судьбе / Григорий Нисский // *Антология. Восточные Отцы и учителя Церкви IV века.* – М., 2000. –Т. 2. – С. 328–344.
2. Кураев А. Раннее христианство и переселение души [Электронный ресурс] / А. Кураев. – Режим доступа : <http://www.nefedor.com/cgi-bin/nphmgwsgi?>
3. Швейцер А. Благоговение перед жизнью / А. Швейцер. – М. : Прогресс, 1992. – 573 с.
4. Кремень В. Філософія людиноцентризму як теоретична складова національної ідеї / Василь Кремень // *Дзеркало тижня.* – 2005. – 13 серп. (№ 31).
5. Кендюхов О. Суспільство споживання як національна трагедія України / Олександр Кендюхов // *Дзеркало тижня. Україна.* – 2011. – 14 січня.